

PRIKAZ KNJIGE

Fisher, D., Frey, N., Hattie, J. (2022).
PRIRUČNIK ZA UČENJE NA DALJINU OD VRTIĆA
DO SREDNJE ŠKOLE, Zagreb: Školska knjiga d.d.

Učenje na daljinu od vrtića do srednje škole priručnik je objavljen 2022. godine u izdanju Školske knjige, d. d., Zagreb. Autori priručnika su: dr. Douglas Fisher, profesor menadžmenta na Državnom sveučilištu u San Diegu, dr. Nancy Frey, profesorica menadžmenta Državnom sveučilištu u San Diegu i dr. John Hattie, nagrađeni istraživač na području odgoja i obrazovanja. Priručnik ima 199 stranica zajedno sa dodatcima, citiranim izvorima i kazalom. Priručnik je nastao na temelju spoznaja, iskustava, zaključaka i rezultata istraživanja *Vidljivo učenje* skupine pedagoga Douglasa Fishera, Nancy Frey i Johna Hattie.

Priručnik se sastoji od uvodnog dijela, devet modula (modul 1- modul 9), pedeset videozapisa i mrežnih sadržaja koji su dostupni putem kodova aplikacije e-sfera i mnoštva dodatnih priloga (podsjetnika, predložaka, prostora za pisanje i razmišljanje o postojećim praksama i planiranju buduće nastave). Na kraju svakog modula istaknuti su zaključci modula, ishodi učenja te liste samovrednovanja za čitatelje.

U uvodnom dijelu priručnika autori ističu da se pristup školovanju početkom 2020. godine promijenio te da učenje tijekom pandemije zapravo nije bilo učenje na daljinu nego krizno poučavanje. Priručnik omogućuje učiteljima pripremu za izvođenje nastave na daljinu uporabom sadržaja koji odražava učinkovito i djelotvorno učenje. Priručnik je sveobuhvatan jer sadrži niz spoznaja i strategija temeljenih na istraživanjima i dokazima koje učitelji mogu upotrijebiti za učinkovito poučavanje u mrežnom i virtualnom okruženju.

Prvi modul priručnika *Mislite na sebe* opisuje učenje na daljinu uzrokovano pandemijom bolesti COVID-19 kao globalno kriznim razdobljem koje se može usporediti s određenom vrstom traume. Traumatična iskustva ostavljaju tragove na našim emocijama, umovima i na tjelesnom zdravlju, a doživljene traume nosimo sa sobom i naše ih tijelo ne zaboravlja. Autori ističu da je iznimno važno brinuti se o socijalnom i emocionalnom učenju jer na taj način postajemo zdraviji i sretniji članovi zajednice u školi i šire. Zadatak je svakog učitelja unaprijediti školovanje bez obzira na oblik u kojem se školovanje ostvaruje. U modulu *Mislite na sebe* učiteljima su dane smjernice za rad od kuće i kreiranje dnevne rutine koje pomažu u organiziranju i planiranju nastave na daljinu.

Drugi modul priručnika *Prvi dani nastave* govori o planu upravljanja virtualnom učionicom na daljinu kao dokumentom koji treba biti dobro razrađen kako bi omogućio proaktivno a ne reaktivno djelovanje koje je ključno za upravljanje učionicom. Plan upravljanja učionicom obuhvaća norme, sporazume, postupke i vremenske rasporede. Modul ističe važnost uvažavanja

interesa učenika čime se može povećati učinkovitost učenja. Autori smatraju da učenici višeg stupnja zanimanja postižu i višu razinu uspješnosti u učenju.

U trećem modulu priručnika *Odnosi učitelja i učenika na daljinu* ističe se važnost pozitivnog odnosa između učitelja i učenika. Autori smatraju da uspjeh učitelja ovisi o međuljudskom odnosu koji učitelj izgrađuje sa svojim učenicima. Pozitivni odnosi učitelja i učenika čine mentalne predispozicije tzv. vidljivog učenja. Odnos učitelja i učenika iznimno je dinamičan jer ga oblikuju iskustva i nastavni kontekst. Autori naglašavaju da su kvalitetni odnosi učitelja i učenika od ključne važnosti za školsko okruženje. Modul ističe važnost pozitivnog odnosa i izgradnju visokog povjerenja između učenika i učitelja koji učionicu čini sigurnim mjestom za učenje.

U četvrtom modulu priručnika *Vjerodostojnost učitelja u učenju na daljinu* naglašava se važnost vjerodostojnosti i kompetentnosti učitelja. Vjerodostojnost je vjerovanje da učenici mogu učiti od svojih učitelja jer uslijed izostanaka vjerodostojnosti učitelja učenici gube pozornost, ne izvršavaju postavljene zadaće i ne ostvaruju svoj uspjeh u učenju. Autori smatraju da svaki učitelj treba imati odgovarajuću razinu stručnosti i točnosti kako bi mogao održavati smislenu i organiziranu nastavu. Modul ističe važnost zdravog i pozitivnog odnosa učenika i učitelja jer tada učenici uče više i bolje. Najbolji su učitelji oni koji osjećaju strast prema svome predmetu i prema dijeljenju njegova sadržaja (Wangberg, 1996).

U petom modulu priručnika *Jasnoća učitelja u nastavi na daljinu* ističe se jasnoća učitelja kao važnog elementa u procesu učenja. Autori smatraju da tijekom učenja učenici uvijek trebaju znati što uče, što se od njih očekuje da će naučiti te kako će znati jesu i uspješni u tome. Modul naglašava da učitelji trebaju učenje učiniti relevantnim za učenike jer se na taj način povećava angažiranost učenika u učenju i nastavi.

U šestom modulu priručnika *Zanimljive zadaće* naglašava se važnost zadaća koje učenici obavljaju jer one trebaju poticati učenje. Zadaće učenika koje su dobro osmišljene mogu poticati angažiranost učenika koja je u središtu učenja. Važno je da učenici tijekom učenja znaju ciljeve učenja koji pridonose većoj angažiranosti u učenju. Vrijeme provedeno s učenicima na nastavi treba biti posvećeno povezivanju, raspravi i interakciji. Autori smatraju da je potrebno planirati tjedne rasporede kako bi učenici znali koje zadaće treba obaviti i dovršiti. U tjedne rasporede treba uključiti ishode i ciljeve učenja te vrednovanja. Dosljednost i predvidivost vremenskog rasporeda korisno je za učenike i njihove obitelji tijekom nastave na daljinu. Modul ističe da školovanje na daljinu od učitelja zahtijeva jačanje učenikovih sposobnosti da se s lakoćom premješta iz medija u medij i nastavlja s učenjem bez obzira na okruženje u kojem uči.

U sedmom modulu priručnika *Planiranje nastavnih cjelina za učenje na daljinu* autori naglasak stavljaju na odabir odgovarajuće strategije poučavanja a ne na učenje. Učitelji trebaju stvarati smislenu iskustva koja će učenicima pružiti priliku za učenje te stvarati okvir za donošenje odluka koje se temelje na ciljevima i ishodima učenja. Zadaće koje učenici dobivaju trebaju biti usklađene s ciljem učenja i dovoljno složene da zahtijevaju sudjelovanje u dijalogu ili raspravi.

U modulu se ističe važnost dijaloga i rasprave koje uvelike utječu na unaprjeđenje učenika. Poticanje dijaloga i razgovora osnovni je cilj nastave na daljinu jer suradničke rutine razvijaju učenikovo razmišljanje i jezik.

U osmom modulu priručnika *Povratne informacije, vrednovanje i ocjenjivanje* govori se o suodnosu povratnih informacija i vrednovanja. Formativna vrednovanja oblikuju povratne informacije i nastavu jer učitelj utvrđuje što je potrebno naučiti s obzirom na ono što učenici znaju i što je već naučeno. U modulu se naglasak stavlja na formativno i sumativno vrednovanje učeničkih postignuća koje ima ključnu ulogu u signaliziranju učenikova napretka u učenju. Vrednovanje usmjeruje povratne informacije, a povratne informacije vezivno su tkivo sustava vrednovanja.

U devetom modulu priručnika *Učenje – na daljinu i u svim drugim oblicima* opisuje se razdoblje nastave na daljinu tijekom proljeća 2020. godine kada je nastava doživjela radikalnu promjenu učenjem na daljinu. Pandemija COVID-19 dovela je do niza promjena koje su izmijenile obrazovne institucije. Zbog globalne pandemije učitelji i učenici bez obzira na dob iznenada su se morali snaći u radu s nepoznatim tehnologijama i u okruženjima. Digitalna tehnologija omogućila je za vrijeme nastave na daljinu nastavak učenja i onda kada to nije bilo moguće fizički u školama. Autori također naglašavaju i važnost profesionalnog razvoja učitelja i u vrijeme poučavanja na daljinu. Poučavanje je identitet i djelovanje, a ne samo poziv. Modul naglašava kako su upravo škole mjesto gdje će se podržati emocionalni oporavak i promicati društveno zajedništvo, a to je jednako važno kao i svaki napredak u uspješnosti.

Priručnik za učenje na daljinu od dječjeg vrtića do srednje škole praktični je priručnik za pripremu učinkovitog i djelotvornog učenja na daljinu. Priručnik je namijenjen odgojiteljima i učiteljima od vrtića do srednje škole za svrhovito i učinkovito pripremanje izvođenja nastave na daljinu koja ima najveći učinak na učenike i učenje. U priručniku su istaknuti dokazi i spoznaje aktualnog istraživanja *Vidljivo učenje* koji sugeriraju da učitelji mogu planirati smisleno i učinkovito učenje na daljinu te pozitivno utjecati na učenike.

Priručnik za učenje na daljinu od vrtića do srednje škole ima ulogu utočišta jer podsjeća učitelje na sve ono što uključuje učinkovito poučavanje i učenje smješteno unutar okvira digitalnog poučavanja.

Monika Mužar-Kos
doktorandica Poslijediplomskog (doktorskog) studija
Obrazovne znanosti i perspektive obrazovanja
Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

